

Focșani '84

Panoramic românesc de balet contemporan

La începutul lunii octombrie — la numai o zi după încheierea „Stagiunii teatrelor populare” —, interesul publicului focșănean era polarizat de o altă manifestare de amploare republicană, organizată de Asociația oamenilor de artă din instituțiile teatrale și muzicale (A.T.M.), în colaborare cu Comitetul de cultură și educație socialistă al județului Vrancea : cea de-a patra ediție a „Panoramicului românesc de balet contemporan”. Primul și (încă) singurul festival coregrafic din țară avea să demonstreze de această dată nu numai o sensibilă creștere cantitativă și valorică — realizată prin participarea cu spectacole a unui număr de coregrafi mai mare ca oricând, reprezentînd generații diverse și maniere de creație diverse : Vera Proca Ciortea, Ion Tugeanu, Alexa Mezincescu, Doina Andronache, Raluca Ianegic, Adina Cezar, Sergiu Anghel, Oleg Danovschi-jr. —, dar și o lărgire a problematicei abordate, pe de o parte prin introducerea a două secvențe de pantomimă (create și interpretate, una de către actorul Mihai Mălaimare, cealaltă de către un grup de pantomimă din Cluj-Napoca, condus de Liviu Matei), pe de altă parte prin interesantele comunicări pe teme de coregrafie prezentate de către Gabriel Negri, Liana Tugeanu și Mihaela Atanasie, prin pasionatele și pasionantele dezbateri ce le-au urmat și la care și-au dat concursul și o seamă de alți coregrafi și balerini, oameni de teatru și critici, printre care Francisc Valkay și Aglaia Gheorghe, Dina Cocea, Theodor Mănescu și Ana Toboșaru, Tea Preda și Dan Brezuleanu. O gală de filme, organizată și prezentată de către Emilia Enache, a mărit aria de cuprindere a festivalului ; tot astfel, panourile așezate în foaiorul

splendidului teatru focșănean au întregit, prin fotografii din alte creații decît acelea ce urmau a fi văzute în cele trei seri ale „Panoramicului”, imaginea personalității artistice a coregrafilor participanți.

Desigur, se poate pune sub semnul întrebării oportunitatea includerii pantomimei într-un festival de balet, atîta vreme cît — dincolo de înrudirea fundamentală a acestor două arte ce dezvoltă expresivitatea mișcării (sau, mai precis, tocmai din pricina acestei înrudiri) — efortul principal al coregrafiei contemporane este de a reduce la maximum, dacă nu chiar a elimina cu desăvîrșire, apelul la pantomimă și de a exprima exclusiv prin dans idei și sentimente, acțiuni și intenții. (După cum se poate nega și oportunitatea introducerii în programul acestui festival de coregrafie contemporană a „Pas de deux”-ului din baletul **Paquita**, realizat în cel mai pur stil academic — chiar dacă era interpretat de Cristina Teodorescu și Laurențiu Guinea, două tinere promisiuni ale primei noastre scene coregrafice, Opera Română ; sau chiar a unei piese ca **Jota**, ce redă cu multă autenticitate, în interpretarea Roxanei Sîrbu și a lui Cristian Gună, dansul popular spaniol.) Dar, indiscutabil, publicul a primit cu bucurie pantomima — mai cu seamă că ea i-a prilejuit descoperirea unei ipostaze inedite a actorului Mihai Mălaimare (spectacolul acestuia. **Trepte**, dezvăluind deopotrivă capacitatea de a construi un univers uman extrem de bogat în imagini profunde, grave, dramatice și harul de a însuși acest univers, de a-i comunica gândurile și trăirile). Cît privește grupul de pantomimă din Cluj-Napoca, intitulat

Scenă din „Nunta însingurată” după García Lorca, spectacol realizat de Ion Tugearu

O schiță de dans contemporan...

„Student mim” — deoarece componenții săi sînt într-adevăr studenți, dar nu la teatru, cum s-ar putea crede! —, prezența lui în festival aduce noutatea participării amatorilor alături de profesioniști, participare meritorie, dar implicînd firescul handicap al unei asemenea asocieri. (Singura lor piesă întrucîtva comparabilă valoric cu evoluția lui Mihai Mălaimare se intitula **Oglinda** și era un fel de replică personală la **Portretul lui Dorian Gray** de Oscar Wilde.)

Dealtminteri, și printre interpreții baletelor existau, în această ediție, amatori grupul de dans „Columna” este format nu din balerine, ci din foste gimnaste de performanță — astăzi profesoare sau antrenoare. Cum însă „Panoaramicul românesc de balet contemporan” își propune să fixeze în obiectiv nu arta interpretării coregrafice, ci arta creației coregrafice, și cum conducătoria și coregraful grupului „Columna” este o profesionistă — Vera Proca Ciortea —, aspectul acesta era mai puțin însemnat decît în cazul grupului de pantomimă condus de Liviu Matei.

Noutatea, în materie de coregrafie propriu-zisă — țelul primordial al festivalului de la Focșani — a constat anul acesta, cum spuneam, din alăturarea în trei serii succesive a unor personalități artistice puternice și foarte diferite ca stil. Chiar dacă se încadrează, cu toții, în mișcarea coregrafică românească contemporană, acești autori de balet parcurs trasee distincte, ce prezintă nu o dată trăsături specifice originale. Într-o ordine cronologică — respectînd, pe cît posibil, o corelație între generația căreia artistul îi aparține și gradul de desprindere a sa din matca baletului academic

— „panoramical” s-ar înfățișa de astă dată cam așa :

● **Vera Proca Clortea.** Creatoarea unui gen de balet ce extrage esențele dansului popular românesc, exprimându-l într-un limbaj căruia nu-i lipsesc vocabulele împrumutate din gimnastică — gen pe care, în prezentarea spectacolului, criticul Liana Tugearu, organizatoarea ediției din acest an a festivalului, îl definea nu fără temei drept „dans ritmic românesc”. Din cele zece piese ale programului său, cea mai izbită, mai originală, mai plină de forță emoțională a fost *Rythmodia* : intuită perfect, expresia muzicii lui Nicolae Brânduș difuzează în mișcare, sugestia plastică fiind amplificată de simbolice elemente de costumație.

● **Oleg Danovschi-Jr.** Un autor ce nu și-a cristalizat încă o manieră proprie (poate și din pricina unei experiențe de creație nu foarte vastă). Privind lucrarea sa *Efemeride*, pe muzică de Debussy, interpretată cu mult talent de Simona Ciomănescu, elevă la Liceul de artă „George Enescu”, te întrebi, fără să vrei, ce anume încearcă aici coregraful : să găsească o expresie contemporană limbajului academic, sau doar să utilizeze convenabil și coerent acest limbaj ?

● **Doina Andronache.** Cu *Poemul coregrafic* pe muzică de Ravel, dansat de Anne Marie Vretos, Daniela Constantinoiu și Florin Brîndușă, coregraful demonstrează preocuparea pentru exprimarea în dans a unui conflict dramatic și pentru dezvoltarea limbajului neoclasic prin fantezia asamblării inedite a mișcărilor cunoscute.

● **Ion Tugearu.** De mai mult timp consacrat aceluși tip de balet care nu doar exprimă idei și sentimente, ci și povestește acțiuni din care aceste idei și sentimente se desprind, artistul a realizat cu *Nunta însingurată* (după García Lorca) un veritabil spectacol de autor, semnând libretul, colajul muzical, regia și coregrafia : spectacol în care teatralitatea concepției validează limbajul nu foarte consecvent stilistic — mai modern în tratarea unor roluri ca Soția, Mama, într-o oarecare măsură Leonardo și Logodnicul (roluri interpretate de artiști de mare forță expresivă cum sînt soliștii Operei Române din București : Aglaia Gheorghe, Madeleine Vasilescu, Ion Tugearu însuși, George Bodnarcu) și mai conservator în tratarea altora : Logodnica (în a cărei interpretare Aurora Rotaru face, la ora actuală, una dintre marile creații ale carierei sale), prietenele ei, nuntașii.

● **Alexa Mezincescu.** Personalitate prozelică, remarcabilă în multe dintre ipostazele în care s-a manifestat, coregraful s-a înfățișat de astă dată sub chipul unei

neobosite căutătoare de noi forme plastice, grefate pe tulpina dansului neoclasic. Poeticul său *Adagio* pe muzică de John Atarax, prezentat de către Mălina Andrei și Gheorghe Matei (elevi — ca și ceilalți, despre care va mai fi vorba aici — în clasa a XI-a a Liceului de artă „George Enescu”), sugera o replică coregrafică la celebra „Poartă a sărutului” a lui Brâncuși.

● **Raluca Ianegle.** Adeptă a asocierii dansului nu numai cu muzica, dar și cu meditația poetică și filosofică desprinsă din scrieri ilustre — prin care își prefăcează fiecare piesă coregrafică —, artista se dezvăluie preocupată deopotrivă și concomitent de consolidarea unui limbaj foarte modern și foarte personal (pe care l-a creat deja de o bună bucată de vreme) și de lărgirea ariei de expresie coregrafică a categoriilor estetice : se regăsesc, în lucrările sale reunite sub titlul simbolic *Așezind Imagini...*, tragicul (*Arie I*, pe muzică de Wagner, dansată de coregraful însuși) și comicul (*Tripleț cludat*, pe muzică de Stroe, interpretată împreună cu elevele sale Alice Popescu și Medy Andrucovici), liricul (*Arie II*, pe muzică de Bach — un superb solo al coregrafei-balerine) și grotescul (*Condiția* — dans fără muzică, interpretat de coregrafă împreună cu elevii săi Valentin Ciortea, Gheorghe Matei și Mugur Valsami), metafora plastică (*Trei variante la „Domnișoara Pogany”*, pe muzică de Maya Ciobanu, piesă interpretată de alte eleve ale sale : Anca Birsan, Carmela Statie, Lelia Weiss) și parodia-parabolă (*Și totuși... sau De la Mozart la Bach*).

● **Adina Cezar și Sergiu Anghel.** Doi coregrafi care cu greu pot fi judecați separat, într-atît stilul extrem de original în care se exprimă pare a se fi constituit prin contribuția amîndurora. Dealtfel, grupul de dans „Contemp”, pe care l-au fondat cu mai bine de un deceniu în urmă — și din care a mai participat, la actuala ediție a festivalului, doar balerina Lăliana Tudor — a făcut și o admirabilă demonstrație de creație colectivă, într-o piesă improvizată în spectacol. Alături de lucrări mai vechi ale lor, devenite de-acum antologice — cum sînt tulburătorul *Adagio* de Albinoni sau *Vioara*, pe muzică de Bach —, această temerară încercare (încă o nouă de seamă propusă de ediția a IV-a a „Panoramicalului românesc de balet contemporan” de la Focșani) vorbește despre virtuțile plastice și ideatice ale coregrafiei practicate cu credință și dăruire, dar și cu neliniștea febrilă, cu permanenta nemulțumire de sine și eterna căutare a adevărului artistic, proprii artiștilor autentici.

Luminița VARTOLOMET